

PODRŠKA MISIJE OEBS-A U SRBIJI
MALIM PROJEKTIMA ORGANIZACIJA
CIVILNOG DRUŠTVA (OCD) U OBLASTI
REFORME SEKTORA BEZBEDNOSTI OD
2010. DO 2015: NAUČENE LEKCIJE

Podrška Misije OEBS-a u Srbiji
malim projektima organizacija
civilnog društva (OCD) u oblasti
reformе sektora bezbednosti
od 2010. do 2015: naučene lekcije

Jelena Radoman

Podrška Misije OEBS-a u Srbiji malim projektima organizacija civilnog društva (OCD) u oblasti reformе sektora bezbednosti od 2010. do 2015: naučene lekcije¹

¹ Izveštaj sa konferencije „Podrška organizacijama civilnog društva u učešću u reformi sektora bezbednosti: naučene lekcije“, 8-10. oktobar 2015, Niš.

Naslov

Podrška Misije OEBS-a u Srbiji malim projektima
organizacija civilnog društva u oblasti reforme
sektora bezbednosti od 2010. do 2015: naučene lekcije

Autorka

Jelena Radoman

Izdavač

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Dizajn i priprema za štampu

comma | communications design

Štampa

Fiducia 011 Print

Tiraž

300 primeraka

ISBN 978-86-6383-033-2

Objavlivanje ove publikacije je omogućeno u okviru projekta Misije OEBS-a u Srbiji „Konsolidovanje procesa demokratizacije u sektoru bezbednosti u Republici Srbiji”, koji je finansijski podržala Švedska agencija za međunarodnu razvojnu saradnju (Sida).

Stavovi izrečeni u knjizi pripadaju isključivo autorki i ne predstavljaju nužno zvaničan stav Misije OEBS-a u Srbiji i Švedske agencije za međunarodnu razvojnu saradnju.

Sadržaj

Skraćenice korišćene u tekstu	7
Rezime	9
Uvod	11
Pregled podržanih projekata u periodu od 2010. do 2015. godine	13
Izazovi u radu OCD u oblasti reforme sektora bezbednosti	19
Odnos institucija sektora prema aktivnostima OCD	23
Dometi rada OCD	27
Naučene lekcije	33
Zaključak	37
Preporuke	39
Anex 1	43

Skraćenice korišćene u tekstu

BCBP – Beogradski centar za bezbednosnu politiku

BFPE – Beogradski fond za političku izuzetnost

CeSID – Centar za slobodne izbore i demokratiju

MO – Ministarstvo odbrane

MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova

OCD – organizacije civilnog društva

Rezime

U pregledu 28 malih projekata OCD koje je Misija OEBS-a u Srbiji podržala u periodu od 2010. do 2015. objašnjeno je kojim aktivnostima OCD u Srbiji utiču na politike bezbednosti na nacionalnom i lokalnom nivou i koji su doprinosi ovih organizacija reformi sektora bezbednosti. Najveće prepreke u radu OCD proizilaze iz saradnje sa institucijama koje deluju po hijerarhijskom i centralizovanom sistemu odlučivanja i još uvek gaje izvesno nepoverenje prema inicijativama OCD. Sa druge strane, OCD moraju da ulože dodatne napore kako bi bolje upoznale sektor na čije delovanje se odnose njihove aktivnosti i kako bi njihovo javno zastupanje reformskih procesa imalo bolje efekte. One pak organizacije koje su kontinuiranim istraživačkim i edukativnim radom, kao i javnim zastupanjem, stekle kredibilitet kao nezavisni akteri sektora bezbednosti u prilici su da ukažu na probleme u radu sektora i predlože potrebne promene. Institucije s promenljivom otvorenošću dočekuju aktivnosti OCD. Najprihvatljivije su aktivnosti OCD koje se bave žrtvama rodno zasnovanog nasilja i koje svojim aktivnostima mogu da delimično nadomeste sporost i neučinkovitost sistema. Sa druge strane, još uvek je otežan pristup istraživačkim organizacijama koje se interesuju za interne procedure i politike institucija kada je reč o ljudskim pravima, delom zbog otpora institucija, delom zbog toga što takva istraživanja zahtevaju dobro poznavanje sektora bezbednosti. Pored državnih institucija sektora bezbednosti, koje se od 2000. godine suočavaju sa reformama kako na planu organizacione strukture, strateškog i zakonodavnog okvira, tako i u domenu promena unutarpolitičkog i spoljnopolitičkog konteksta, i OCD se nalaze u procesu sopstvene reforme. Ta reforma pred ove organizacije postavlja zahteve profesionalizacije njihovih resursa, prilagođavanja izmenjenim donatorskim politikama, i održavanja kontinuiteta i kredibiliteta svojih aktivnosti koje ne treba da počinju i završavaju se sa projektnim ciklusima. Donatorska politika pak treba da

uvaži različitost potreba etabliranih i velikih OCD (prema kriterijumima ljudskih resursa i veličine godišnjih budžeta) i manjih, lokalnih OCD kojima su i dalje potrebna manja, fleksibilnija sredstva kako bi odgovorile na neposredne izazove iz svojih lokalnih sredina i otvorile nove teme u vezi sa radom institucija sektora bezbednosti. Takođe, neophodno je povezivanje institucija i OCD kako bi se smanjio jaz međusobnog nerazumevanja i delimičnog (nasleđenog) nepoverenja između dva sektora, koji veoma često govore različitim narativima.

Tokom sprovođenja projekta „Konsolidovanje procesa demokratizacije u sektoru bezbednosti u Republici Srbiji” Odeljenje za demokratizaciju Misije OEBS-a u Srbiji je u periodu od 2010. do 2015. godine dalo podršku organizacijama civilnog društva (OCD) za realizaciju 28 malih projekata u oblasti reforme sektora bezbednosti u Srbiji. Projekat Misije OEBS-a finansijski podržava Švedska agencija za međunarodnu razvojnu saradnju (Sida), a podrška civilnom društvu je samo jedan od njegova četiri ključna elementa. Preostala tri za fokus imaju podršku izgradnji kapaciteta Narodne skupštine Republike Srbije za efikasan i informisan nadzor nad sektorom bezbednosti, podršku dobrom upravljanju u sektoru bezbednosti i podršku razvoju akademskih programa studija bezbednosti na nivou master i doktorskih studija i akademskom umrežavanju polaznika tih programa iz institucija sektora bezbednosti, OCD, medija i drugih sektora. Ukupan budžet tokom dve faze sprovođenja projekta okvirno iznosi 1.950.000 EUR.

Sa podrškom projektima OCD u Srbiji, u sklopu pomenutog većeg projekta namenjenog unapređenju upravljanja sektorom bezbednosti, započeto je u periodu konsolidovanja reformi postignutih tokom tzv. „*prve generacije reformi*”, a to je zaozračivanje strateškog i zakonodavnog okvira koji definiše mandat, zadatke i nadležnosti institucija sektora bezbednosti i onih institucija zakonodavne, izvršne i sudske vlasti koje nad tim sektorom vrše kontrolu. Podrškom OCD koje su prepoznate kao jedan, do tada zapostavljen i marginalizovan akter sektora bezbednosti, data je podrška sprovođenju reformi koje konceptualno pripadaju tzv. „*drugoj generaciji reformi*”, a to podrazumeva poštovanje standarda dobrog upravljanja u sektoru bezbednosti i demokratskog civilnog nadzora nad institucijama sektora, te delovanje sektora u saglasju sa demokratskom političkom kulturom. Prepoznavanjem OCD

kao relevantnog aktera sektora bezbednosti koji svojim istraživačkim, edukativnim i aktivnostima javnog zastupanja deluju kao korektor institucija sektora bezbednosti, Misija OEBS-a je delovala u okvirima holističkog pristupa bezbednosti i dala doprinos izgradnji ekspertske bezbednosne zajednice u Srbiji čiji su OCD postale neizostavan deo. Iako direktna izgradnja kapaciteta OCD nije bila primarni cilj navedenog projekta Misije OEBS-a, potpomognuta je kako izgradnja pojedinačnih OCD kao relevantnih aktera sektora bezbednosti u Srbiji tako i umrežavanje i nastanak zajednice OCD koji se bave bezbednošću u Srbiji.

Predmet ovog dokumenta je kritička evaluacija realizovanih projekata koje je Odeljenje za demokratizaciju Misije OEBS-a podržalo u periodu od 2010. do 2015. godine. Namera je da umesto evaluacije svakog od 28 pojedinačnih projekata podržanih u sklopu projekta „Konsolidovanje procesa demokratizacije u sektoru bezbednosti u Republici Srbiji” procenimo ukupni učinak realizovanih aktivnosti, trendove u saradnji institucija sektora bezbednosti i OCD tokom njihovog sprovođenja i navedemo naučene lekcije za potrebe buduće donatorske pomoći reformi sektora bezbednosti u Srbiji uopšte, kao i aktivnostima OCD kao relevantnog aktera tog sektora.

Pregled podržanih projekata u periodu od 2010. do 2015. godine¹

Podrškom malim projektima OCD u periodu od 2010. do 2015. godine Misija OEBS-a je pomogla realizaciju raznorodnih aktivnosti koje se načelno mogu svrstati u tri velike grupe:

- istraživački projekti, koji su za cilj imali ispitivanje do tada nedovoljno poznatih ili zapostavljenih problema u procesu reforme sektora bezbednosti (kao što je npr. uticaj reformi na ljudsku bezbednost naročito ranjivih grupa, problem bezbednosnih provera, rada privatnih bezbednosnih kompanija i sl.);
- edukativni projekti koji su za cilj imali podizanje kapaciteta šireg kruga OCD za učešće i monitoring procesa reforme sektora bezbednosti ili bavljenje određenim aspektom rada institucija sektora bezbednosti (povećanje broja i položaja žena zaposlenih u institucijama sektora bezbednosti, rodni aspekti reformi), ili su bili usmereni na podizanje kapaciteta i obuku zaposlenih u institucijama sektora bezbednosti za kreiranje i vođenje određenih procesa, kao što je npr. sprovođenje rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1325 „Žene, mir i bezbednost”;

¹ Informacije o pojedinačnim projektima su navedene u Aneksu izveštaja.

- projekti javnog zastupanja, poput uvođenja određenih strateških i normativnih regulativa (npr. usvajanje lokalnih Strategija bezbednosti mladih), izmena u postupanju institucija sektora bezbednosti (uvođenje posebnog protokola o postupanju sa žrtvama porodičnog nasilja), ukazivanja na određeni, zapostavljeni ili neistraženi, problem u delovanju institucija sektora bezbednosti, i/ili umrežavanja različitih aktera relevantnih za određeni bezbednosni problem, kao što je saradnja policije i specijalizovanih OCD i umrežavanje aktera lokalne bezbednosti.

Ovo je samo načelna podela zasnovana na tome koji su to pretežni i dominantni elementi u sprovedenim aktivnostima OCD, budući da svi podržani projekti sadrže komponentu javnog zastupanja, bilo u direktnom obraćanju institucijama sektora, npr. edukativnim aktivnostima na temu značaja stvaranja podsticajnog okruženja za prijem žena i razvoj njihovih karijera u sektoru bezbednosti, bilo u vidu posrednog zastupanja preko informisanja zainteresovane javnosti i najšire javnosti o zapostavljenim temama u radu institucija sektora, kao što je odnos institucija prema ranjivim grupama.

U navedenom periodu podrška Misije OEBS-a je data kako organizacijama kojima je reforma sektora bezbednosti glavna ili među glavnim oblastima delovanja, kao što su Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) i Beogradski fond za političku izuzetnost (BFPE), tako i organizacijama pružaocima usluga koje se bave rodnim politikama i zaštitom žena žrtava nasilja (Autonomni ženski centar, Impuls), ali i drugim OCD koje su osmislile i realizovale projekte baveći se bezbednosnim aspektom svoje osnovne tematske oblasti delovanja (npr. procesuiranje slučajeva nasilja nad ženama, postupanje institucija u slučajevima vanrednih situacija, bezbednost mladih i aktivizam omladinskih grupa). Pretpostavka je da su upravo redovni godišnji pozivi Misije OEBS-a u Srbiji za podnošenje predloga projekata male vrednosti bili motivacija da neke od organizacija svoje dotadašnje aktivnosti razmotre sa stanovišta bezbednosnih politika i pronađu bezbednosni aspekt u konkretnoj oblasti svog delovanja. Takođe, podrška za realizaciju projekata je data kako etabliranim organizacijama, imajući u vidu kriterijumime raspoloživih ljudskih resursa i godišnji budžet veći od 100.000 EUR, tako i relativno mladim i prema broju angažovanog osoblja manjim OCD, sa manjim godišnjim budžetima.

Iako su se sve podržane aktivnosti odnosile na reformu sektora bezbednosti u Srbiji, realizovani projekti se značajno tematski međusobno razlikuju. Tako su podržane aktivnosti organizacija koje se u svojim projektima bave politikama bezbednosti na nivou države, tj. obrađuju probleme nacionalne bezbednosti, kao što su projekti koji su za predmet imali izgradnju platforme za bavljenje problemom sajber bezbednosti, probleme normativne neusklađenosti ili neregulisanosti procesa značajnih za rad institucija sektora bezbednosti, kao što je odnos pravnih normi o tajnosti poda-

taka i prava javnosti na pristup informacijama od javnog značaja, kao i normativnu neuređenost postupaka bezbednosnih provera. Takođe, podržani su i projekti koji su za ambiciju imali osvetljavanje i skretanje pažnje na sveprožimajuće procese u sektoru bezbednosti, kao što je uvođenje politika rodne ravnopravnosti u delovanje institucija sektora. Druga grupa organizacija za fokus je imala lokalne bezbednosne probleme i prioritete manjih zajednica kojima pripadaju kao i postupanje institucija sektora bezbednosti na lokalnom nivou (bezbednost mladih na lokalnom nivou, postupanje policije sa žrtvama nasilja u lokalnim zajednicama, podizanje kapaciteta lokalnih OCD da utiču na bezbednosne politike u svojim lokalnim sredinama). Organizacija Centar za slobodne izbore i demokratiju (CeSID) je potrebu za promenom fokusa sa širih tema i problema nacionalne bezbednosti ka suženijim, lokalnim temama pronašla u svojim istraživanjima javnog mnjenja koja su ukazivala na to da se „velike” spoljnopolitičke i bezbednosne teme pojavljuju u listi prioriternih tema građana/ki glavnog grada, ali da su sasvim drugi problemi i izazovi u životu lokalnih zajednica van Beograda.

Podržani projekti se takođe razlikuju i prema kriterijumu nivoa ambicije postavljenih ciljeva. Najambicioznije inicijative su one koje su predvidele rad na usvajanju novih strateških dokumenata, na lokalnom nivou, što je bio slučaj sa projektima realizovanim u Nišu i Zaječaru. Njihovom realizacijom je najpre mapiran određeni problem (bezbednost mladih u lokalnim sredinama), čiji je obim i intenzitet potkrepljen prethodnim relevantnim istraživanjem sprovedenim na tu temu. Potom su mapirani akteri koji u oblastima svog delovanja treba da učestvuju u njegovom suzbijanju, i konačno predložen je strateški okvir delovanja lokalnih institucija na njegovom suzbijanju. Projekat Medija i reform centra u Nišu je doveo do usvajanja Strategije bezbednosti mladih u Nišu, dok je u Zaječaru njegova realizacija u fazi pripreme nacрта Strategije. Sa visokim nivoom ambicije ocenjeni su i projekti OCD koji su za cilj postavili zastupanje izmena određenih procedura u postupanju institucija sektora bezbednosti, policije u konkretnom slučaju, i usvajanje protokola kojima se menjaju procedure postupanja sa svedočenjima žena žrtava porodičnog nasilja. Primer jednog od ovih projekata su aktivnosti Autonomnog ženskog centra iz Beograda, čije zastupanje usvajanja Protokola o postupanju u slučajevima porodičnog nasilja 2011. nije dovelo do željenog rezultata u predviđenom vremenskom periodu, već je do njegovog usvajanja došlo kasnije iste godine. Takođe, projekti koji su se bavili primenom Rezolucije UN 1325 „Žene, mir i bezbednost” su bili usmereni na temeljne i značajne promene praksi institucija i to uvođenjem rodne perspektive u različite oblasti institucionalnog delovanja, kao što su školovanje i prijem novih kadrova, politika nagrađivanja i unapređivanja unutar institucija, promocije i usavršavanja.

Naročito su značajne bile aktivnosti kojima su pojedinačne OCD nameravale da svoje resurse, informacije i veštine koje su stekle tokom godina rada prenesu na

druge organizacije budući da su prepoznale vrednosti akumuliranih informacija i iskustva rada sa institucijama. U ovu grupu projekata su aktivnosti CeSID-a, koji je organizovao obuke lokalnih OCD na temu metoda i tehnika prikupljanja i analiza podataka i korišćenja baza podataka kako bi druge OCD mogle da kompetentno i efikasno pristupe traženju informacija i obradi relevantnih podataka i da sa tim reursima utiču na lokalne bezbednosne politike, kao i aktivnosti Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP) usmerene na obuke OCD zasnovane na dugogodišnjem iskustvu bavljenja reformom sektora bezbednosti i rada sa institucijama.

Projekti sa nižim nivoom ambicije postavljenih ciljeva su bili usmereni na otvaranje i istraživanje novih tema u vezi sa radom institucija sektora bezbednosti, kao što su percepcije manjinskih grupa o reformi sektora bezbednosti, okupljanje relevantnih aktera politika bezbednosti i njihovo povezivanje (rad lokalnih saveta za bezbednost) i/ili ukazivanje i osvetljavanje postojećih a zanemarenih problema u normativnom okviru i praksi delovanja institucija sektora bezbednosti (potencijalni sukob između normi koje regulišu slobodan pristup informacijama od javnog značaja i tajnost podataka). Pri tom, bitno je napomenuti da inventivnost i originalnost otvorene teme nije nužno pokazatelj značaja aktivnosti OCD. Na primeru ukidanja Uprave za rodnu ravnopravnost 2014. godine može se videti da ranija postignuća u oblasti rodne ravnopravnosti nisu nepovratna i da su mogući procesi koji ih dovedu u pitanje. Stoga je potrebno održavanje postignutih standarda transparentnosti i odgovornosti institucija sektora i kontinuirano bavljenje i podsećanje na ključne probleme u radu sektora.

Svi podržani projekti su zahtevali uključenost, u manjoj ili većoj meri, predstavnika institucija sektora bezbednosti, na prvom mestu Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) i Ministarstva odbrane (MO), i sprovedeni su u saradnji sa tim institucijama. Ta saradnja se kretala u rasponu od učešća predstavnika institucija u javnim raspravama i edukativnim aktivnostima u organizaciji OCD, pa sve do davanja odobrenja OCD da, putem intervjua i fokus grupa, dobiju pristup zaposlenima u institucijama za potrebe sprovođenja istraživanja. Primeri projekata koji su zahtevali aktivniji angažman MUP-a i MO je projekat Akademije ženskog preduzetništva na temu iskustava ženskih polaznica u Centru za osnovnu policijsku obuku, te učešća i karijere žena u policiji, kao i projekat Centra za istraživanje javnih politika na temu odnosa institucija prema LGBT populaciji i romskoj manjini u Srbiji. Nijedan od sprovedenih projekata OCD u periodu od 2010. do 2015. nije za neposredan predmet imao rad službi bezbednosti – Bezbednosno-informativne agencije, Vojnoobaveštajne i Vojnobezbednosne agencije. Predstavnici ovih službi su bili uključeni u aktivnosti projekata koji su za predmet imali povezivanje aktera koji rade na poslovima sajber bezbednosti i povećanja uključenosti žena u institucije sektora. Činjenica pak da podržani projekti za predmet nisu imali rad službi ukazuje na to da se OCD pretežno bave radom onih institucijama sektora bezbednosti koje imaju

neposredan kontakt sa građanima/kama, a to je na prvom mestu MUP, potom Narodna skupština i MO, dok su službe bezbednosti i dalje delimično percipirane kao akter sektora na koji se najteže primenjuju zahtevi transparentnosti i odgovornosti. Kada je reč o odgovornosti i ovlašćenjima ostalih aktera sektora bezbednosti, OCD su u svojim aktivnostima prepoznale povezanost aktera i nužnost uvezivanja većeg broja institucija, a primeri za to su rad na platformi za sajber bezbednost u Srbiji i primeni pravnih normi koje regulišu transparentnost sektora.

Izazovi u radu OCD u oblasti reforme sektora bezbednosti

Iako su od 2000. godine u sektoru bezbednosti u Srbiji sprovedene značajne reforme, najpre njegovog normativnog i institucionalnog okvira delovanja, a potom su i podignute norme njegovog transparentnog i odgovornog funkcionisanja, procesi sprovođenja projekata OCD koji se odnose upravo na delovanje tog sektora su ukazali na opstanak prepreka u dostupnosti informacija o delovanju institucija tog sektora zainteresovanoj i informisanoj javnosti. **Ključni izazovi** u realizaciji projekata koji su se odnosili na teme u vezi sa unutrašnjim uređenjem institucija, u konkretnim slučajevima to su bili Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo odbrane, njihovim delovanjem i odnosima prema vaninstitucionalnim akterima su: a) zavisnost pristupa i istraživanja OCD od odobrenja nadležne institucije; i b) to što OCD nedovoljno poznaju organizaciju, rad i procedure u radu institucija sektora bezbednosti. Sprovođenje projekata za čije aktivnosti je neophodan pristup informacijama o radu institucija i/ili učešće predstavnika odgovarajuće institucije u javnim raspravama i edukativnim aktivnostima OCD je u velikoj meri zavisilo od odobrenja nadležne institucije da OCD dobije pristup traženim podacima. Kada je reč o sprovedenim projektima, OCD su tražile pristup podacima koji spadaju u grupu javno dostupnih podataka, ali nisu mogli biti pronađeni na sistematizovan i objedinjen način za potrebe konkretnih istraživanja. Tako su npr. organizacije tražile podatke o rodnoj i etničkoj strukturi polaznika/ca Vojne akademije, o rodnoj strukturi polaznika/ca Centra za osnovnu policijsku obuku i podatke o postupanju sa žrtvama porodičnog nasilja u različitim policijskim upravama. Takođe, OCD su se za potrebe istraživanja obraćale institucijama sa zahtevima za intervjuisanjem zaposlenih u institucijama kako bi u neposrednom razgovoru, tj. korišćenjem in-

tervija kao istraživačke tehnike prikupljanja podataka, došle do traženih podataka. Dve su grupe izazova koji proizilaze iz potrebe za direktnim obraćanjem institucijama i traženjem odgovarajućih informacija. Prva grupa je **prolongiran i neizvesan rok odgovaranja institucija** na zahteve OCD. Pri tome, OCD često, u odsustvu pisanih smernica i jasno predočenih politika ovih institucija o načinima i procedurama njihove saradnje sa OCD, ne znaju kojim organizacionim jedinicima unutar institucija treba da se obrate. Praksa pak saradnje OCD i institucija ukazuje da dva nadležna ministarstva, MUP i MO, funkcionišu prema rigidno **hijerarhijskom sistemu odlučivanja** prema kojem svi zahtevi za pristup informacijama, intervjuisanje ili učešće nekog od predstavnika/ca institucija u aktivnostima OCD zavise od odobrenja kabineta nadležnih ministara. Organizacijama, a naročito onima koje nemaju značajno iskustvo u radu sa ovim institucijama, ovakva praksa može da oduzme značajno vreme, što naročito utiče na plan i tempo rada kada su u pitanju kratkoročni projekti u trajanju do godinu dana. Druga vrsta ograničenja proizilazi iz situacija kada nadležna ministarstva daju potrebnu saglasnost za pristup traženim informacijama, ali u ograničenom obimu u odnosu na tražene informacije ili pak daju saglasnost kojom se menja tip istraživačke tehnike (pismeni odgovor na postavljena pitanja umesto traženih intervjua). Tako je istraživački projekat Akademije ženskog preduzetništva iz 2012. godine pretrpeo značajnu intervenciju MUP-a, čija je saglasnost bila naophodna za pristup polaznicama Centra za osnovnu policijsku obuku u Sremskoj Kamenici. Saglasnost MUP-a je tako sadržala zahtev za istraživačkim obuhvatom značajno većeg broja područnih policijskih uprava u odnosu na broj koji je predvideo projektni tim. Visoka centralizovanost donošenja odluka u institucijama sektora bezbednosti i utisak da u odsustvu jasne politike njihove saradnje sa OCD ta saradnja zavisi od dobre volje nadležnih u institucijama prepoznati su kao glavna prepreka u saradnji OCD sa institucijama još 2010. godine, prilikom realizacije niza treninga osmišljenih da unaprede učešće OCD u kreiranju i sprovođenju politika bezbednosti.² **Stroga centralizovanost institucija** sistema ne samo da određuje tok i tempo saradnje sa OCD, već onemogućava institucijama na lokalnom nivou, kada je reč o radu policije, da unesu kvalitativne promene u način rada i onda kada institucije na lokalnu prepoznaju to kao poželjno. Tako, na primer, nezavisno od toga što je policijska uprava Kraljevo potpisnica Protokola o koordinisanom postupanju u slučajevima porodičnog nasilja iz 2008. godine, zajedno sa drugim lokalnim institucijama i specijalizovanim OCD, taj Protokol ne garantuje i realizaciju konkretne saradnje sa drugim institucijama iz koje će proizaći bilo kakve konkretne novine u radu lokalne policije. Da bi do njih došlo, kao što je OCD Fenomena iz Kraljeva inicirala, u svakom konkretnom slučaju biće neophodno odo-

2 Treninzi koje je u periodu novembar 2010 – februar 2011. organizovao i sproveo Beogradski centar za bezbednosnu politiku u saradnji sa Misijom OEBS-a.

brenje MUP-a, a odluka o tome ne mora nužno da bude zasnovana na iskustvima saradnje lokalne policije i OCD i potrebama koordinisanog rada na terenu.

Sa druge pak strane, decenijska zatvorenost i nedostupnost oružanih snaga civilnim istraživačkim timovima za posledicu ima još uvek **nedovoljno razvijene vaninstitucionalne i nezavisne istraživačke resurse** sa poznavanjem tog sektora. Kako istraživačke timove OCD čine članovi koji nemaju iskustvo rada u institucijama sektora bezbednosti, njihov istraživački rad ima prednost nepristrasnog pristupa institucijama kojima se postavljaju isti zahtevi transparentnosti i dobrog upravljanja kao prema bilo kom drugom delu državne uprave. Istovremeno ovaj pristup može da donese i nedostatke usled njihovog nepoznavanja interne dinamike i procedura unutar institucija i time oteža sprovođenje istraživačkih namera ma kako one bile korektno postavljene u delu koji se odnosi na postavljanje istraživačkih pitanja i ciljeva istraživanja. Nedostatak ekspertize civilnih istraživača i nedovoljno poznavanje sektora bezbednosti je često osnov za to da predstavnici institucija sektora umanjuju relevantnost dobijenih rezultata istraživanja i na njima zasnovanih preporuka. Takođe, primetna je bitna diskrepanca u diskursu koji koriste predstavnici OCD i institucija sektora bezbednosti. Dok prvi uglavnom koriste **diskurs ljudskih prava**, kada je npr. reč o zastupljenosti nacionalnih manjina u institucijama sektora ili o pravima LGBT osoba u vojsci i policiji, predstavnici institucija uglavnom koriste **diskurs efikasnosti** njihovog rada i rigidnog poštovanja internih procedura i pravila postupanja. Tako se odsustvo podataka o slučajevima internog prijavljivanja slučajeva diskriminacije po bilo kom osnovu u vojsci navodi kao dokaz o nepostojanju diskriminacije po bilo kom osnovu, dok je diskurs OCD znatno širi od poštovanja internih normi i uključuje niz mera na osnovu kojih bi institucije predupredile diskriminaciju po bilo kom osnovu. Imajući na umu obostrano nepoverenje i nepoznavanje, kao i utiske učesnika događaja u Nišu u oktobru 2015, gde su predstavnici OCD i institucija imali priliku da neposredno razgovaraju i razmenjuju mišljenja, nepobitna je korisnost aktivnosti koje predstavnike dva sektora dovode u priliku da se međusobno upoznaju i predstave svoje aktivnosti jedni drugima. Ovo je bio slučaj sa treninzima za OCD uz učešće predstavnika MUP-a i MO koje je organizovao BCBP, zatim zatvorenih okruglih stolova gde su bili predstavljeni inicijalni istraživački nalazi i predstavnici dva sektora imali priliku da ih komentarišu, kao što je bio slučaj u radu Centra za istraživanje javnih politika, kao i niza otvorenih okruglih stolova koje je organizovala Misija OEBS-a sa namerom da se dodatno razmene iskustva i stavovi između različitih aktera.

Dodatna otežavajuća okolnost za sprovođenje projekata koji se odnose na reformu sektora bezbednosti je još uvek prisutno **nepoverenje u odnosima** između OCD i institucija sektora bezbednosti. Ovo je rezultat nasleđa društveno-političkih dešavanja 1990-ih godina prošlog veka kada su OCD bile percipirane kao oponenti tadašnjeg političkog režima budući da su, delujući u diskursu poštovanja ljudskih

prava i liberalnih vrednosti demokratije i odgovornog postupanja državnih institucija, bile oštar kritičar tadašnjih političkih elita. Iako su OCD u Srbiji prešle put od aktivističkog angažmana ka postavljanju agende za reforme u različitim oblastima političkog delovanja i u brojnim sektorskim politikama, ne možemo zanemariti ostatke tog predubeđenja koje može da utiče na percepciju rada aktuelnih OCD. Ovo tim pre jer OCD sektor u Srbiji i dalje predstavlja jednog od najozbiljnijih ko-rektora aktuelnog političkog establišmenta. Stoga, i njihov interes za funkcionisanje sistema bezbednosti i poštovanje ljudskih prava, kako zaposlenih u tom sektoru tako i građana koji se mogu naći u dometu njihove nadležnosti može biti percipirano kao osnov za ne nužno konstruktivan, već kritički pristup. Ovome treba dodati i to da su OCD relativno skoro prepoznate kao akter sektora bezbednosti i da im se kao takvima sporadično osporava legitimitet bavljenja bezbednosnim temama i to naročito u odnosu na tradicionalno prepoznate aktere sektora bezbednosti, a to su institucije koje imaju ovlašćenje primene sile – vojska, policija i službe bezbednosti, kao i neposredni civilni nalogodavci njihovog delovanja, predsednik, predsednik vlade i Narodna skupština (preko nadležnih odbora). Da su njihove aktivnosti dočekane sa nepoverenjem i rigidnošću od strane institucija, tj. njihovih predstavnika, prepoznale su i OCD u svojim izveštajima nakon sprovedenih projekata i u tom nepoverenju pronašle uzrok neostvarene saradnje iako su inicijative OCD upravo bile usmerene na postizanje veće predvidljivosti rada institucija i bolju saradnju institucija i specijalizovanih OCD.³

3 Primer projekta kojim je OCD imala nameru da doprinese uspostavljanju standardizovanog modela postupanja policije prema žrtvama porodičnog nasilja u saradnji sa specijalizovanim OCD koje pružaju pomoć žrtvama tog nasilja je projekat Autonomnog ženskog centra iz 2011/12. godine koji tada nije doveo do uspostavljanja standardizovanih procedura. OCD je kao ključan razlog za to navela nespремnost MUP-a da u dobroj veri prihvati tadašnju njihovu inicijativu.

Odnos institucija sektora prema aktivnostima OCD

Tri su moguće grupe odgovora institucija na inicijative koje dolaze od OCD u oblasti reforme sektora bezbednosti. **Prva** je podrška inicijativama OCD koje se tematski i vremenski podudaraju sa aktivnostima unutar samih institucija, kao što je bio slučaj sa aktivnostima OCD kojima su one učestvovala u izradi Nacionalnog akcionog plana za sprovođenje rezolucije UN 1325 i edukacijama o rodnim politikama unutar sektora. Podrška je iskazana učešćem predstavnika institucija u diskusijama i edukativnim aktivnostima u organizaciji OCD. **Drugi pristup** jeste marginalizovanje tema kojima se OCD bave, kao što je bio slučaj u istraživanju odnosa MO i ranjivih grupa, LGBT populacije i romske populacije. **Treći** je deklarativna podrška aktivnostima OCD, kao što je saradnja policije i specijalizovanih OCD u pružanju usluga žrtvama porodičnog nasilja na lokalnom nivou, ali nesprovođenje konkretnih mera koje bi tu saradnju materijalizovale u praksi.

Ni MUP niti MO, kao dve institucije sektora na čiji se rad odnosio najveći broj aktivnosti OCD, nemaju definisane smernice saradnje sa OCD niti posebne institucionalne mehanizme kako se ta saradnja odvija. Predstavnici MO ističu otvorenost ministarstva i visoku uključenost njegovih predstavnika u saradnju sa OCD, koja se kvantitativno izražava kao učešće u „350 aktivnosti sa OCD tokom poslednjih nekoliko godina”. Međutim, ovako iskazani brojevi ne ukazuju na to o kojoj vrsti saradnje i sa kojim ishodima je reč, kao ni o kvalitetu saradnje MO i OCD. Među projektima koje MO podržava u formi donacija za sufinansiranje projekata udruženja građana nema istraživačkih niti projekata javnog zastupanja, niti aktivnosti OCD koje se bave dometima i tokovima reforme sektora bezbednosti, već je uglavnom reč o podršci

izviđačkim i sportskim udruženjima.⁴ Kao dokaz toga da MO prepoznaje OCD kao relevantnog aktera sektora bezbednosti navodi se činjenica da je saradnja sa OCD navedena kao jedna od aktivnosti u nacrtu Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije bezbednosti. Ministarstvo takođe navodi spremnost da odgovori upitima OCD koje se odnose na njihove aktivnosti, ali ističe i sporadičnu opterećenost zahtevima koje OCD upućuju koristeći mehanizme stavljene im na raspolaganje Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Počeci značajnije saradnje MO sa OCD datiraju u periodu usvajanja Nacionalne strategije bezbednosti i Strategije odbrane iz 2009. godine. Problem je međutim u tome što se na jedan isti proces, kao što je usvajanje strateških dokumenata, gleda različito. Sa stanovišta MO, ovo je primer inkluzivnog i transparentnog procesa, budući da su OCD tada bile aktivne u davanju komentara i sugestija na tekst nacrtu strategija, od koji su neki usvojeni, a neki odbačeni. Sa druge strane, same **OCD očepuju daleko veći nivo otvorenosti i proaktivnosti institucija** u procesu saradnje sa OCD kako bi neki proces bio ocenjen kao transparentan i inkluzivan. Tako se npr. prosto objavljivanje izrađenih nacrtu strateških dokumenata i akcionih planova za njihovo sprovođenje na internet prezentaciji institucije ne uzima kao primer procesa u kom je omogućena visoka uključenost samih OCD. One poželjnim smatraju veću predvidljivost tih procesa u kojima bi OCD bile informisane i uključene i u faze pripreme i izrade nacrtu dokumenata. Jedan od najinkluzivnijih savremenih procesa reforme sistema odbrane za koje su OCD pokazale visok stepen interesovanja je sprovođenje Nacionalnog akcionog plana za UN rezoluciju 1325, povodom čega su se OCD ministarstvu obratile sa više stotina pitanja.

Sprovedene aktivnosti OCD pokazuju i primere **saradnje sa MUP-om i područnim policijskim upravama**. Međutim, to je *ad hoc* saradnja bez jasnog okvira i institucionalizacije te saradnje u kojoj bi OCD bile upoznate sa tim koji su strateški okviri u kojima je saradnja sa Ministarstvom moguća i koje su forme moguće saradnje. Da je institucionalizacija te saradnje potrebna i poželjna prepoznato je i u Nacrtu Strategije za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva čiji je sadržaj trenutno u fazi javne rasprave. Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije koja vodi proces izrade Strategije upravo predlaže institucionalizovanje saradnje sa OCD na taj način što bi bili uspostavljeni sektori ili odgovorne osobe zadužene sa saradnju sa OCD unutar institucija i da ta zaduženja budu eksplicitno navedena u Aktima o sistematizaciji institucija. Paradoks je, međutim, što

4 Više o izboru projekata kojima su dodeljena sredstva MO dostupno na: http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/tradicija/izvestaj_komisije_05122014.pdf (za 2014. godinu) i http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/tradicija/obavestenja_o_projektima/obavestenje_o_odobrenim_projektima_2015.pdf (za 2015. godinu)

su Akti o sistematizaciji radnih mesta MUP-a i MO označeni kao poverljivi i nedostupni su javnosti, iako to nije praksa u zemljama sa sličnim političko-društvenim kontekstima, kao što su zemlje regiona Zapadnog Balkana. Ova činjenica je paradoksalna upravo iz razloga što ta dokumenta mogu biti osnov za uvid u organizaciju poslova unutar pomenutih institucija i projekcija su procesa na kojima je težište njihovog rada. Na osnovu njih bi same OCD mogle da predvide ključne aktivnosti sektora bezbednosti, te bolje sagledaju i prilagode svoju ulogu, a to je uloga aktera koji doprinosi procesima reforme i nadgleda rad državnih činilaca.

Kada je reč o područnim policijskim upravama, postoji neujednačeni primeri dobre i loše prakse saradnje policije sa OCD. Tako **Policijska uprava u Nišu** dobija pohvale na račun saradnje i otvorenosti za aktivnosti sa OCD. Na konferenciji u Nišu u oktobru 2015, naglašeno je da su OCD koje rade sa ranjivim i manjinskim grupama veoma korisne u ostvarivanju kontakta policije i tih grupa, kao i za sprovođenje edukacija policijskih službenika/ca za rad sa žrtvama nasilja. Budući da su na saradnju sa OCD upućeni policijski službenici/e koji su angažovani na poslovima policije u zajednici, što zahteva preventivni rad i saradnju sa lokalnom zajednicom, utisak je da je saradnja sa OCD spontano prešla u domen rada policijskih službenika koji se bave „mekim” **temama u radu policije**, kao što je prevencija. Dokaz u prilog tome jeste i činjenica da je policijska službenica PU grada Niša angažovana na poslovima policije u zajednici istovremeno kontakt osoba za saradnju sa OCD i oficir za vezu sa LGBT populacijom.

Jedna od oblasti reforme sektora bezbednosti koja je kao i ceo sektor podvrgnuta reformskim procesima, a čiji su dometi nedovoljno poznati kako OCD tako i široj javnosti jeste **oblast vojnog i policijskog obrazovanja**. Sem veoma sporadičnih aktivnosti OCD koje su dobile priliku da se bave ovom oblašću⁵, sadržaji koji se prezentuju polaznicima Kriminalističko-policijske akademije, Vojne gimnazije i Vojne akademije, promene u upisnim kvotama i ostali delovi procesa učenja i treninga u ovim institucijama ostaju nepoznanica za predstavnike OCD. Kao i u slučaju pristupa informacijama o drugim delovima internih procesa koji se dešavaju pod okriljem MUP-a i MO, nezavisni akteri sektora bezbednosti mogu da pristupe informacijama o procesima u vezi sa obrazovanjem budućih pripadnika vojske i policije jedino uz odobrenje nadležnih institucija. Da li će takve dozvole biti date zavisi od procene nadležnih u ovim institucijama. Bez uvida u sadržaje nastavnih programa navedenih institucija i sam proces selekcije kandidata/kinja, OCD nisu u prilici da steknu uvid u procese kojima se delimično formiraju profesionalni i vrednosni standardi budućih poslenika institucija bezbednosti, koje one treba da kontrolišu i koriguju.

5 Videti npr: istraživanje Centra za istraživanje javnih politika, dostupno na: [http://publicpolicy.rs/projekti/3_Mapiranje-\(ne\)diskriminacije-u-sistemu-vojnog-%C5%A1kolstva#.VjJTaUff9ic](http://publicpolicy.rs/projekti/3_Mapiranje-(ne)diskriminacije-u-sistemu-vojnog-%C5%A1kolstva#.VjJTaUff9ic).

Dometi rada OCD

Nekoliko je osnovnih kriterijuma za procenu uspešnosti rada OCD u oblasti reforme sektora bezbednosti. Kada je reč o **istraživačkim projektima** kriterijum je taj da li su OCD delujući u ovoj oblasti uspele da: a) otvore i rasvetle novi, do tada neistraženi problem u oblasti delovanja institucija sektora; b) sprovedu istraživanje na već otvorenu temu i daju doprinos debati u ekspertskim krugovima ili informišu zainteresovanu javnost o već postojećoj dilemi/problemu u sektoru i c) u određenom vremenskom periodu kontinuirano istražuju delovanje određenih aktera ili razvoj nekog problema, edukuju i ukazuju na nedovoljne institucionalne kapacitete i time održavaju relevantnost teme i obezbeđuju valjane podatke za rešavanje problema. Primer uspešnog istraživačkog projekta prema ovim kriterijumima je projekat BCBP-a o privatnim bezbednosnim kompanijama sproveden 2014. godine. Ovim projektom je BCBP nastavio svoje prethodno bavljenje problemom sektora privatnog obezbeđenja u Srbiji i javno zastupanje nužnosti normativnog regulisanja delovanja privatnih bezbednosnih kompanija usvajanjem zakona koji reguliše njihovo delovanje. U okviru sprovedenog projekta najpre je mapiran ovaj sektor u Srbiji i formirana je baza podataka o aktivnim kompanijama koje pružaju usluge privatnog obezbeđenja, a zatim su mreži relevantnih institucija ponuđeni prilagođeni istraživački proizvodi odgovarajućeg formata kako bi akteri bili informisani o različitim problemima u vezi sa delovanjem ovih kompanija. Ovo je dobar primer uspešnog istraživačkog projekta koji je, pre svega, deo šire agende organizacije koja ima dugogodišnje iskustvo u bavljenju sektorom bezbednosti. Potom je reč o temi kojom se organizacija bavi duži vremenski period, te sprovedeni projekat nije njena *ad hoc* aktivnost bez uporišta u predašnjem radu, sa minimalnim izgledima korišćenja u budućnosti. Takođe, veoma bitno za ocenu uspešnosti ovog sprovedenog projekta je i to što je istraživanje praćeno dobro povezanim aktivnostima i proizvodima

javnog zastupanja prilagođenim odgovarajućoj ciljnoj grupi, a to su u ovom slučaju bili poslanici članovi odbora za odbranu i unutrašnje poslove Narodne skupštine i donosioci odluka u MUP-u. Bitno je napomenuti da rezultati istraživačkih projekata pripadaju **predlozima praktične politike** (policy proposals), a ne akademskim tekstovima. Svakako, prilikom izvođenja istraživanja i pisanja predloga praktične politike poštovani su osnovni uzusi odgovarajuće metodologije, određivanja uzorka istraživanja i istraživačkih tehnika. Bitno je napomenuti da su sva sprovedena istraživanja sprovedena primenom **kvalitativnih metoda** prikupljanja podataka, kao što su intervjui, fokus grupe, upitnici, pretraživanje baza javno dostupnih podataka, i da su to metode prilagođene istraživanjima u društvenim naukama.

Od 28 sprovedenih projekata koje je Misija OEBS-a podržala u periodu od 2010. do 2015. 10 projekata je sadržalo snažnu edukativnu komponentu. Od tog broja, 6 projekata je bilo usmereno na **podizanje kapaciteta drugih OCD** ili grupa mladih aktivista (2 projekta) da osnaže svoje kapacitete i učestvuju u kreiranju, sprovođenju i nadzoru bezbednosnih politika na nacionalnom i lokalnom nivou. To je uključivalo treninge na temu osnova politika bezbednosti, mapiranje aktera sektora bezbednosti na nacionalnom i lokalnom nivou, kao i prenos znanja i veština o načinima i alatima koje OCD stoje na raspolaganju kao akterima sektora. Preostala 4 projekta su bile **edukacije namenjene zaposlenima u institucijama**, bilo o novim procesima unutar institucija, kao što je sprovođenje Rezolucije UN 1325 „Žene, mir i bezbednost“, bilo o primeni protokola na lokalnom nivou. Jedan od ključnih problema prilikom sprovođenja edukativnih projekata namenjenih zaposlenima u institucijama je taj da OCD, nezavisno od toga kako su postavile program edukacija i shodno tome odredile profil odgovarajućih učesnika, ne mogu da utiču na odziv i profil zaposlenih u institucijama koji će na kraju i biti učesnici tih aktivnosti. Ovo je posledica centralizovanog odlučivanja u dvema ključnim institucijama sektora, MUP-u i MO, gde se odluke o tome koji kadrovi će dobiti dozvolu i biti upućeni na učešće u aktivnostima čiji su predlagači OCD donose na hijerarhijski visokom nivou unutar institucije, dok same OCD u svojim pozivima označavaju one kadrove koji su shodno svojim oblastima delovanja i zaduženjima unutar institucije poželjni učesnici aktivnosti. 3 OCD u svojim izveštajima navode kao problem neodgovarajući nivo učesnika koji nisu, prema njihovoj oceni, u poziciji da u svojim institucijama utiču na sprovođenje odgovarajućih mera, npr. onih koji se odnose na politike povećanja zastupljenosti žena u institucijama sektora. Tako organizacija Fenomena iz Kraljeva navodi da je Tužilaštvo, jedna od ključnih institucija i planiranih korisnika projektne aktivnosti obuke o partnerskom i koordinisanom pristupu u slučajevima porodičnog nasilja na lokalnom nivou, na treninge upućivala mahom stažiste, a ne sudije. Primer uspešno dizajniranih i sprovedenih edukativnih projekata su projekti BCBP-a namenjeni OCD kako bi one povećale svoje kapacitete u oblasti reforme sektora bezbednosti i projekat BFPE koji je sačinjavala serija trening aktivnosti namenjenih srednjem nivou donosilaca odluka u institucijama sektora bezbednosti

kako bi one prepoznale značaj uvođenja rodne perspektive i kako bi sa unapređenim kapacitetima odgovorile na procese u vezi sa sprovođenjem Rezolucije 1325. Ono što projekat BFPE svrstava kao primer dobro osmišljenog i sprovedenog edukativnog projekta je najpre to što je OCD odgovorila na trenutani i aktuelan proces u sektoru bezbednosti, prepoznala nedostatak resursa u institucijama i odgovorila na taj nedostatak osmišljenim i prilagođenim programom koji odgovara aktuelnim procesima. Ovaj projekat je imao visoku uključenost predstavnika MUP-a i MO, ali bez donosilaca odluka među učesnicima seminara, koji su sa veoma visoko ocenili njegov sadržaj i izvođenje. Jedna od veoma bitnih propratnih dobiti edukativnih aktivnosti koje sprovode OCD jeste međusobno upoznavanje i povezivanje predstavnika institucija, koji svako u svom domenu i u različitim sektorima rade na međusobno povezanim procesima. Ovo je takođe čest komentar koji učesnici seminara iznose kao dobit vlastitog učešća u tim aktivnostima. Na ovaj način, delimično neočekivano, **OCD deluju kao inicijator koordinacije** i uvezivanja različitih institucija koje treba da rade simultano na srodnim procesima. Zaposleni u institucijama koje zbog birokratske rigidnosti nisu u prilici da ostvare ovakvu vrstu neposredne koordinacije na srednjem nivou donošenja odluka ili operativnom nivou su ovu mogućnost isticali kao jednu od dobiti edukativnih aktivnosti u kojima su učestvovali. Takođe, postoje primeri edukativnih aktivnosti koje su sprovele OCD, a bile su namenjene predstavnicima institucija u kojima su te OCD najpre prepoznale, a potom i nadomestile utvrđene institucionalne slabosti rešavanja određenih problema. Tako je organizacija Impuls iz Tutina okupila relevantne domaće institucije, Centar za socijalni rad, policiju, tužilaštvo, škole, i ponudila im treninge na temu postupanja u slučajevima rodnog i porodičnog nasilja čije su žrtve žene i deca. Neki od predstavnika institucija su se tom prilikom izjasnili da im je ovo bio prvi put da su dobili mogućnost da učestvuju na obuci o ovakvim problemima. Ova OCD je npr. imala veoma dobar odziv predstavnika institucija u svojim aktivnostima, što se pripisuje upravo tome da su i institucije prepoznale značaj teme o kojoj nedovoljno znaju, kao i zbog činjenice da je u maloj lokalnoj sredini postignut efekat zainteresovanosti institucija i javnosti usled promocije rada OCD u lokalnim medijima.

Kada je reč o trećoj grupi projekata čiji je glavni cilj **javno zastupanje** određenih izmena u normativnom okviru, usvajanja novih procedura ili prepoznavanja zapostavljenih problema u radu institucija sektora bezbednosti, oni po svojim visoko postavljenim ciljevima spadaju u ambiciozne projekte koji treba da unesu novinu u načinu funkcionisanja sektora ili određene institucije. Mera njihovog uspeha je ta da li su uspeli da ostvare samozadati cilj usvajanja određene novine ili izmene postojećeg stanja u vezi sa delokrugom rada institucija sektora. Primer uspešnog projekta je stoga rad Medija i reform centra iz Niša koji su predložili usvajanje i izradili nacrt lokalne Strategije bezbednosti mladih u Nišu 2012. godine. Predlogu konkretnog dokumenta i zastupanju njegovog usvajanja pred institucijama lokalne vlasti prethodilo je istraživanje o bezbednosti mladih i stavovima mladih u Nišu o tome

kako percipiraju vlastitu bezbednost, probleme lokalne bezbednosti i slično. Izrada nacрта je zahtevala koordinaciju sa institucijama grada i održavanje kontinuiranih kontakata sa njihovim predstavnicima, kao i stalno insistiranje na nužnosti saradnje grada i OCD. Organizacija je bila u prilici da prati i aktivno učestvuje u celokupnom procesu konsultacija o tekstu strategije i njenom posledičnom usvajanju kao dela Strategije bezbednosti grada Niša zahvaljujući tome što je njen predstavnik imenovan kao član lokalnog saveta bezbednosti. Primer ovog uspešnog projekta javnog zastupanja ukazuje na to da je za uspeh ovih aktivnosti OCD potrebno više činilaca. Prvi je **kontinuiran i dugotrajan rad** na temu konkretnog predloga čije se usvajanje zastupa, a on uključuje **umrežavanje sa drugim relevantnim akterima** (nacionalnim ili lokalnim institucijama, naročito aktivnim i zainteresovanim predstavnicima institucija, drugim OCD), izgradnju mreže uključenih aktera, **dobru informisanost** o problemu čije se rešenje zastupa i **učešće u radu formalnih tela i radnih grupa**. Pored ovoga, da bi OCD bile uspešne prilikom javnog zastupanja treba da imaju kredibilitet bavljenja određenom temom za iznošenje predloga njenog rešenja. **Kredibilitet** može da počiva na dugotrajnosti bavljenja određenom oblašću praktične politike, što je u navedenom slučaju problem mladih i aktivizam omladinskih grupa, okupljanjem relevantnih pojedinaca/ki, i na autoritetu profesionalnog i priznatog prethodnog rada. Takođe, veoma bitno za uspeh aktivnosti javnog zastupanja jeste **korespondiranje aktivnosti OCD sa političkim i društvenim dešavanjima**, što može da doprinese prepoznavanju aktuelnosti određenog problema i neophodnosti njegovog rešenja. U opisanom slučaju, društveno-politički lokalni kontekst u Nišu koji je ubrzao rad na usvajanju predloženog dokumenta je kreiran eskalacijom vršnjačkog nasilja, što je dovelo do ubistva mladića i izazvalo javno izraženu zabrinutost i revolt lokalnog stanovništva. Takođe, napori Diplo Centra usmereni ka tome da okupe institucije, korporacije i OCD sa ciljem izrade platforme sajber bezbednosti u Srbiji je korespondirao sa formiranjem radne grupe za izradu nacрта Zakona o informacionoj bezbednosti, pa je veliki broj članova te radne grupe bio uključen u ekspertsku radionicu koju je OCD organizovala. Sem vremenski dobro iniciranog početka direktnog javnog zastupanja, koje je imalo prethodno pripremljeno uporište u sprovedenom istraživanju i u prethodnom bavljenju temom, faktor koji je doprineo uspehu projekta sprovedenog u Nišu jeste veoma dobro korišćenje raznovrsnih i različitim ciljnim grupama prilagođenih sredstava javnog zastupanja, od koji su neki direktno lobiranje kod predstavnika gradskih institucija, prijemčiv i zanimljiv video klip za obraćanje mladima i najširoj javnosti, korišćenje društvenih mreža za dobijanje podrške lokalne javnosti i slično.

Kada su u pitanju projekti kojima su OCD nameravale da bilo putem edukativnih aktivnosti bilo javnim zastupanjem postignu efekat koordinisanog multisektorskog pristupa bezbednosnim problemima, od kojih su postupanje institucija u slučajevima porodičnog i rodno zasnovanog nasilja najbolji primeri, kroz saradnju sa OCD su se prelamali problemi rada institucija koji nisu u vezi sa saradnjom tih institucija

sa OCD, već sa opštom međusektorskom saradnjom (loša ili ad hoc koordinacija), kao i problemi u internoj, horizontalnoj i vertikalnoj komunikaciji i saradnji unutar institucija. Ovo je bitno naglasiti kako bi se napravila razlika između poteškoća u saradnji OCD i institucija sektora bezbednosti, sa jedne strane, i problema međuinstitucionalne saradnje koji budu očiti kada OCD zatraži učešće i zajednički pristup od više različitih institucija

OCD u predlozima svojih projekata navode gotovo identičnu listu indikatora na osnovu kojih je moguće procenjivati učinak i uspeh sprovedenih aktivnosti. Tipiski indikatori za istraživačke projekte su preuzimanje i korišćenje rezultata istraživanja, navođenje istraživačkih rezultata u akademskim i drugim referentnim publikacijama i slično. Zahvaljujući pojavi i širokom korišćenju **društvenih mreža** proširio se korpus alata javnog zastupanja, koji sada nezaobilazno uključuju društvene mreže i mehanizme kao što su posebne strane na njima, *on-line* peticije i slično. Zainteresovanost ekspertske i šire javnosti iskazana na društvenim mrežama je lako merljiva i uvrštena je u listu indikatora koje OCD koriste kao pokazatelj uspešnosti svojih aktivnosti javnog zastupanja (broj pratilaca na mrežama, broj pratilaca koji su na mrežama podržali određene aktivnosti i slično). Ipak, iako su ovi indikatori nesumnjiv pokazatelj zainteresovanosti određenog dela javnosti koji aktivno koriste društvene mreže, nemoguće je predvideti i izmeriti prelivanje na ovaj način iskazane podrške i zainteresovanosti za rad OCD u stvarne efekte u oblasti praktične politike. Jedna od poteškoća prilikom merenja pojedinačnog učinka rada OCD, i to naročito u vezi sa edukativnim aktivnostima, jesu **očekivanja dugoročnih efekata** tih aktivnosti koji stoga i ne mogu biti merljivi u kratkom roku. Pri tom, nerazumno je očekivati da pojedinačni projekat, ma kako dobro bio osmišljen i sproveden, napravi radikalni pomak u odnosu sa institucijama i u samom sektoru. Stoga je za procenu učinka rada pojedinačnih OCD bitna procena konteksta u kom deluju i ukupnog učinka OCD koje deluju u reformi sektora bezbednosti.

Nužnost unapređenja veština dugoročnog planiranja, ali i određivanja indikatora uspeha aktivnosti i menadžmenta rizika upućuju na to da je podrška izgradnji kapaciteta OCD i dalje potrebna. Projekti koji su bili usmereni na obuke drugih OCD, sa ciljem da one izrastu u nezavisne aktore sektora bezbednosti koji doprinose formulaciji prioriteta bezbednosnih politika na nacionalnom i lokalnom nivou i nadziru njihovo sprovođenje, bili su fokusirani na prenos osnovnih znanja o sektoru, kao što je oblast uvođenja rodničkih politika u sektor bezbednosti, ali i podelu iskustva OCD u vezi sa saradnjom u sa institucijama sektora. Ovo su takođe projekti sa nemerljivim kratkoročnim efektima i očekivanjima dugoročnih efekata za koje je potrebna dodatna podrška i produženo mentorstvo kako bi dali rezultate u formi mreže nezavisnih i održivih OCD koje kompetentno i samostalno, same ili u koaliciji sa drugima, deluju kao akteri bezbednosnih politika na lokalnom i nacionalnom nivou.

Najveći izazovi u sprovođenju projekata koje je Misija OEBS-a podržala u prethodnih 5 godina bili su prouzrokovani **zavisnošću sprovođenja aktivnosti od saradnje sa institucijama** sektora koja je u određenim slučajevima izostajala ili je bila ograničena u obimu i kvalitetu. Ovo je naročito predstavljalo izazov imajući na umu da su podržani mali i vremenski ograničeni projekti u trajanju od 4 do 12 meseci. Stoga je izostanak saradnje sa institucijama, MUP-om i MO u konkretnim slučajevima, ili dugo čekanje na odgovore povodom učešća predstavnika ovih institucija u aktivnostima OCD, bilo u istraživačkim ili edukativnim aktivnostima, uticao na rokove i vremenski plan aktivnosti. Ovo je takođe pokazatelj **lošeg planiranja** izvođenja projekata, ali i pokazatelj da OCD prilikom izrade predloga svojih aktivnosti treba da predvide listu mogućih rizika i izrade detaljniji i učinkovitiji plan upravljanja rizicima. Veštine i znanja upravljanja rizicima su neophodan deo strateškog pristupa sprovođenju projekta, procene okruženja i faktora nad kojima OCD nema uticaja, a koje mogu da bitno utiču na tok aktivnosti. Istovremeno, očekivano je da te veštine i pristup radu imaju samo OCD sa većim ljudskim kapacitetima i dugotrajnim iskustvom rada sa institucijama. Istovremeno to su organizacije koje na osnovu izrađene reputacije mogu da, u slučajevima nespremnosti institucija na saradnju, iskoriste direktan pristup donosiocima odluka u institucijama ili izvrše javni pritisak posredstvom mreža kojima pripadaju (Koalicija PreUgovor, rad Sektorskih organizacija civilnog društva (SEKO) za pregovaračka poglavlja) i u saradnji sa drugim OCD. Ovo su moguća sredstva ublažavanja rizika izazvanih nespremnošću institucija sektora na saradnju koja su uglavnom na raspolaganju većim OCD koje su već prepoznate kao akteri sektora. Manjim i nedovoljno prepoznatim OCD pak, kako pokazuju njihova iskustva, od značaja je direktna i posredna pomoć Misije OEBS-a, često i na simboličkom nivou upotrebe logoa i znaka Misije, što, prema oceni predstavnika

OCD, podiže i njihov kredibilitet u lokalnim sredinama i posredno olakšava pristup institucijama. Takođe, manje OCD koje rade u lokalnim sredinama često koriste lična poznanstva i pristup predstavnicima institucija za potrebe pristupa institucijama i obezbeđivanja saradnje, što je lakše ostvarivo u manjim sredinama. Ova iskustva ukazuju na to da je pre razvoja plana aktivnosti, naročito kada je za njihovo sprovođenje ključna saradnja sa institucijama, potrebno pažljivo **razmatranje konteksta u kom se ta saradnja traži** (npr. da li su u toku procesi u sektoru koji predloženi tematski okvir istraživanja ili treninga čine sasvim irelevantnim ili naprotiv, u skladu sa procesima koje su same institucije započele; da li je odnos institucija i OCD opterećen aktuelnim političkim dešavanjima i slično) i na osnovu toga predvideti moguću skalu rizika i potencijalnih odgovora na njih i tome prilagoditi dužinu trajanja projekta. Istovremeno, **nužnost institucionalizacije saradnje** državnih aktera sektora bezbednosti i OCD je tema na kojoj treba insistirati prilikom saradnje sa institucijama, koja nipošto ne sme da zavisi od ličnih kontakata i sporadične i nedovoljno predvidljive spremnosti predstavnika institucija da tu saradnju neguju.

U nastojanju da tematsku oblast svog delovanja kompetentno i sveobuhvatno razviju, određeni broj organizacija nastoji da realizuje **preveliki broj raznorodnih aktivnosti** u kratkom vremenskom periodu. Tako je prva ambicija da se razvije istraživanje koje će ponuditi osnovu za informisano javno zastupanje, a istovremeno se nastoji organizovati trening program pomoću kojeg bi se o istraženom problemu informisali predstavnici institucija i drugi relevantni učesnici (mediji i druge OCD). Analiza sprovedenih projekata pokazuje da su najuspešniji projekti sa najjasnijim fokusom na jednu od aktivnosti, bilo istraživačku, javno zastupanje ili edukativnu, dok su ostale aktivnosti samo propratne i olakšavaju komunikaciju ostvarenih rezultata. Fokus na veliki broj raznorodnih aktivnosti iscrpljuje ograničene kapacitete organizacije koja pri tom ne može biti podjednako uspešna u npr. izvođenju istraživanja i komunikaciji sa najširoom javnošću. Da bi se fokus aktivnosti sveo tako da se dobiju kvalitetni i pouzdani rezultati u ma kojoj od izabраниh oblasti potrebno je **jasno određenje šta je cilj i koje su ciljne grupe** na koje je usmeren predloženi set aktivnosti, a zatim u skladu sa tim razviju i metoda, aktivnosti i tehnika javnog zastupanja i komunikacije postignutih rezultata. Naročito je bitno prilagoditi strategiju i metode javnog zastupanja zavisno od tipa rezultata projekta i toga kome organizacija želi da se obrati ili čiju podršku da pridobije radi iniciranja promena ili ukazivanja na probleme unutar sektora bezbednosti. Tako, na primer, javno zastupanje uvođenja rodne dimenzije u rad lokalnih bezbednosnih tela nužno ne zahteva obraćanje najširoj lokalnoj javnosti kako bi se dobila podrška za aktivnosti OCD, već osmišljeno i jasno obraćanje lokalnim institucijama u čijoj je nadležnosti usvajanje i primena relevantnih lokalnih politika.

Kada je reč o dometima rada OCD u iniciranju usvajanja novih normi u vezi sa radom institucija sektora bezbednosti ili promeni dosadašnjih praksi, ti dometi ostaju

ograničeni na otvaranje tema, ukazivanje na probleme i iniciranje promena. Većina sprovedenih aktivnosti OCD je ostala na samom ulazu u proces usvajanja novih tj. promena aktuelnih trendova u radu institucija sektora bezbednosti, dok je za uticaj na nastavak procesa potrebno **sadejstvo u radu sa institucijama**, učešćem u radu radnih grupa, uključivanjem u mreže OCD i ostalih aktera i slično, budući da institucije ostaju nedvosmislen „vlasnik” procesa promena u sektoru. Ukoliko žele da aktivno učestvuju u daljem toku procesa nakon iniciranja promena i otvaranja tema, OCD moraju da teme održavaju u svojim agendama i da se njima bave nezavisno od donatorske podrške i dužine trajanja projekata. Na taj način će kako steći kredibilitet stalno prisutnih i informisanih aktera koji prate procese tako i biti u prilici da prate sprovođenje preporuka koje su iznete kao rezultati istraživanja ili na čije usvajanje su bile usmerene aktivnosti zastupanja. Istovremeno, kao što pokazuju primeri OCD koje se bave temama reforme sektora bezbednosti na nacionalnom nivou i lokalnih organizacija, bitna je **konzistentnost** u bavljenju temama i kontaktu sa institucijama. Ovo je posebno važno imajući na umu ljudsku bezbednost kao referentni okvir, te dugoročne procese, kao i činjenicu da postignuti standardi transparentnosti i odgovornosti državnih institucija treba da budu predmet kontinuiranog monitoringa i javnog zastupanja unapređenja tih standarda.

Određeni broj sprovedenih projekata je u korpusu alata javnog zastupanja predviđeo **rad sa medijskim kućama** i naročito zainteresovanim novinarima, najpre kao način za širenje projektnih rezultata i povećanje uticaja projekta, ali i kao vid edukacije novinara o temama u vezi sa sektorom bezbednosti. Medijski treninzi su bili predviđeni i kao sredstvo javnog zastupanja i informisanja šire javnosti i kao dugoročno ulaganje u one koji produkuju sadržaje kako bi se na informisan, analitičan i temeljniji način bavili temama od značaja za bezbednost, nacionalnu, lokalnu i ljudsku, i sam sektor bezbednosti. Kao i u slučaju očekivanja nedvosmislene saradnje sa institucijama, OCD su saradnji sa medijima pristupali sa nedovoljnim saznanjima o tome da li će, kada i kojim medijima sadržaji o npr. problemu bezbednosti mladih u lokalnoj sredini biti prijemčivi i u kojoj meri. Ovo je za rezultat imalo izostanak očekivane medijske pažnje i podrške kao i neuspostavljanje dugoročnog, očekivanog, partnerstva između OCD i medija. Kao i u slučaju saradnje sa institucijama sektora bezbednosti, za saradnju OCD sa medijima i dobijanje očekivane medijske podrške i pažnje neophodno je poznavanje konteksta u kom mediji rade, zatim lokalne zajednice (ukoliko je reč o aktivnostima od značaja za grad i zajednicu), opšteg društvenog i političkog konteksta (kada je npr. reč o bezbednosnoj politici države), izmenama strateškog i legislativnog okvira od značaja za rad sektora bezbednosti i procene da li su sadržaji koji OCD proizvode relevantni za medijsko izveštavanje. Primeri projekata koji su obezbedili visoku medijsku pažnju i pokrivenost su projekti BCBP-a o privatnim bezbednosnim kompanijama i Centra za istraživanje javnih politika o LGBT populaciji i reformi sektora bezbednosti. Oni dokazuju da medijsku pažnju dobijaju sveže i nedovoljno istražene teme, koje je pri tom potreb-

no predočiti u prijemčivim i medijima korisnim formatima. BCBP je u okvirima svog projekta razvio više proizvoda različitog obima, dužine, formata koji su bili namenjeni različitim ciljnim grupama što se pokazalo veoma efektivnim prilikom komuniciranja sa različitim ciljnim grupama. Ovo ne znači da OCD koje se u toku svog rada bave kompleksnim i zahtevnim temama treba da teže populizmu i svođenju zahtevnih problema na medijski prihvatljive i popularne teme, već da format njihovog predstavljanja prilagode ciljnoj grupi kojoj se obraćaju.

Zaključak

Ključni reformski procesi u sektoru bezbednosti od 2000. godine ticali su se organizacionih promena u radu i nadležnostima tradicionalnih aktera sektora bezbednosti – vojske, policije i službi bezbednosti, izmena strateškog i zakonodavnog okvira koji regulišu njihove misije, zadatke i ciljeve, ali i procesa suočavanja sa teškim nasleđem zloupotrebe ovih institucija od strane političkih aktera tokom 1990-ih godina 20. veka za unutarpolitičke i spoljnopolitičke svrhe. Uporedo sa podizanjem zahteva transparentnosti, odgovornosti i poštovanja ljudskih prava kako zaposlenih tako i građana/ki Srbije u radu državnih institucija sektora bezbednosti menjale su se i OCD delujući kao nezavisan i aktivan akter sektora bezbednosti. Ovo je najpre učinjeno transformacijom OCD od aktivističkih grupa koje su delovale mahom kao opozicija režimu 1990-ih godina prošlog veka ka udruženjima pred koja se postavljaju zahtevi da profesionalizuju svoje kapacitete i odgovore na zahteve participacije u složenim i dugoročnim procesima reforme sektora bezbednosti od 2000. godine do danas. Na reformske procese u sektoru bezbednosti, koji se povremeno i dalje opire standardima dobrog upravljanja primenjenim na državnu upravu usled ekskluzivnosti koji ima zahvaljujući monopolu upotrebe sile suverene države, OCD su odgovorile usvajajući koncepte ljudske bezbednosti i proširenu listu bezbednosnih izazova, rizika i pretnji na koje treba da odgovori, pored tzv. glavnih aktera sektora – vojske, policije i službi bezbednosti, i skupina aktera sa ovlašćenjima i dužnostima upravljanja, kontrole i nadzora tih aktera. U aktere sektora bezbednosti spadaju tri grane vlasti i nezavisne državne institucije, ali i OCD kao akter koji učestvuje u kiranju i sprovođenju politika bezbednosti na nacionalnom i lokalnom nivou i kontroli državnih aktera bezbednosti. U međuvremenu postignut je značajan napredak u odnosima državnih institucija sektora bezbednosti i OCD koje su prepoznate kao jedan od aktera politika bezbednosti na čije inicijative institucije odgovaraju, sa ra-

zličitim nivoom otvorenosti. Ipak, i dalje je prisutno delimično nepoverenje i međusobno nerazumevanje predstavnika institucija i OCD koji se često bave problemima iz različitih diskurzivnih polazišta. Deo posla za prevazilaženje povremenih, ali opstajućih prepreka u komunikaciji i saradnji pripada i institucijama i OCD. Ono što OCD mogu i treba da preduzmu jeste bolje i temeljnije upoznavanje institucija, njihove organizacione strukture i procedura u radu kako bi bile u prilici da predvide prioritete i težišta u budućim procesima u radu institucija i da na njih odgovore i koriguju ih, ako za tim ima potrebe, kao i da doprinesu formulisanju i sprovođenju bezbednosnih politika i na nacionalnom i na lokalnom nivou.

Primetno je, na osnovu pregleda postignuća malih projekata OCD koje je Misija OEBS-a podržala, da institucije sektora na inicijative OCD reaguju sa različitim nivoom otvorenosti i spremnosti na saradnju. Tako je institucijama najprihvatljivija saradnja sa onim OCD koje se bave pružanjem usluga žrtvama nasilja i ranjivim grupama i koje mogu biti partneri institucijama u toku rada upravo sa tim grupama. Ove OCD tako mogu da fleksibilnije i efikasnije reše probleme koje institucije, usled rigidnosti i birokratizovanosti u radu, ne mogu da reše ili ne mogu da reše u kratkom roku. Sa druge strane, sa znatno manjim stepenom otvorenosti institucije dočekuju inicijative OCD koje se tiču zaštite ljudskih prava zaposlenih u sektoru i koje žele da istraže politike i mehanizme postupanja institucija sa i prema pripadnicima LGBT populacije i romske manjine.

I same OCD predlažu i sprovode aktivnosti koje se odnose na rad institucija sektora bezbednosti koje značajno variraju u ciljevima i metodama izvođenja kao i resursima sa kojima te OCD raspolažu. Među onima koje je Misija OEBS-a u Srbiji podržavala u prethodnom periodu primetne su razlike između, sa jedne strane, OCD koje raspolažu većim ljudskim resursima i ekspertizom, na osnovu čega mogu da organizuju i sprovode treninge i na druge načine potpomažu izgradnju kapaciteta i sa druge strane, manjih lokalnih OCD. U prvu grupu OCD svakako spadaju organizacije kao što su Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beogradski fond sa političku izuzetnost i Autonomni ženski centar. Ovo su upravo primeri organizacija koje u svom radu primenjuju metode istraživačkog, edukativnog rada i aktivnosti javnog zastupanja na osnovu kojih su prepoznate kao nezavisni akteri sektora bezbednosti koje raspolažu resursima na osnovu kojih mogu da iniciraju širu društvenu debatu o politikama bezbednosti. Međutim, potrebe brojnih drugih OCD su i dalje velike kada je reč o podršci izgradnji njihovih resursa. Stoga i donatorska zajednica treba da uvaži ovako bitne razlike između ovih organizacija prilikom programiranja buduće podrške. Ta podrška treba i da omogući da se OCD kontinuirano, profesionalno i informisano bave temama iz oblasti reforme sektora bezbednosti, koje ne treba da budu plasirane na *ad hoc* osnovi tokom trajanja projektnih ciklusa već da budu deo programa istraživanja, edukacija i javnog zastupanja OCD.

Preporuke

1. Potrebno je nastaviti sa podrškom OCD koje se bave pružanjem usluga i podrškom žrtvama nasilja (rodno zasnovanog i porodičnog nasilja, pružanjem pravne pomoći i sl.), kao i OCD koje se bave ranjivim grupama (LGBT, Romkinje), i na nacionalnom i na lokalnom nivou. Te OCD su veoma bitan resurs na osnovu višegodišnje tradicije i na osnovu izgrađenih kapaciteta (organizacijskih, kadrovskih, evidencija i podataka, uvida u stanje na terenu). One i dalje pružaju usluge i obavljaju socijalne funkcije koje državne institucije nisu u prilici da obave ili nisu u prilici da pruže brzo i efikasno.
2. OCD koje direktno rade sa ranjivim grupama treba da neizostavno budu uključene u procese usvajanja novih ili izmena postojećih strateških i normativnih dokumenata u domenu u kojem oni imaju ili mogu imati posledice po te ranjive grupe, jer poseduju iskustvo direktnog rada sa korisnicima njihovih usluga na osnovu kojeg imaju dobre uvide u posledice primene strateških i zakonodavnih normi u praksi.
3. Na osnovu iskazanog interesa lokalnih OCD da učestvuju u trening aktivnostima organizovanim od strane donatora ili drugih OCD, kao i na osnovu evaluacije podrške Misije OEBS-a malim projektima u periodu od 2010. do 2015, potrebno je i dalje organizovati aktivnosti izgradnje kapaciteta, naročito manjih i lokalnih OCD, kako bi unapredile veštine dugoročnog planiranja i osmišljavanja svojih aktivnosti, kao i pronalaženje podrške za svoje aktivnosti kod privatnog sektora ili drugih aktera koji trenutno ne figuriraju kao značajni u korpusu finansiranja OCD. Tako bi se unapredili i njihovi

kapaciteti da dugoročno i održivo deluju kao nezavisni akteri u kreiranju i nadzoru politika bezbednosti na nacionalnom i lokalnom nivou.

4. Na osnovu evaluacije sprovedenih projekata u oblasti reforme sektora bezbednosti, kao i rezultata aktivnosti obuke namenjenih OCD, a u kojima su učestvovali predstavnici MUP-a i MO, kao i drugih državnih institucija, potrebno je organizovati događaje sa učešćem OCD i predstavnika institucija sektora bezbednosti kako bi OCD mogle da steknu bolji uvid u način funkcionisanja i delokrug rada institucija. Tako bi OCD bile u prilici da sa boljim saznanjima o radu ovih institucija kreiraju predloge projekata koji se odnose i na rad institucija ili zahtevaju saradnju sa njima.
5. Kako je podrška Misije OEBS-a data OCD međusobno značajno različitim u pogledu organizacijskih kapaciteta (ljudski resursi, iskustvo, godišnji budžeti), različiti su i prioriteti tipa podrške koji odgovaraju profilu različitih OCD. Iako postoje OCD koje su osposobljene da institucionalno sprovedu grantove veće vrednosti (preko 50.000 evra) u konzorcijumu sa drugim OCD i institucijama, značajan je broj manjih OCD kojima su potrebna manja i fleksibilnija sredstva kako bi odgovorili na neposredne potrebe u njihovim lokalnim sredinama. Stoga je, naročito imajući na umu zahteve i način pristupa EU fondovima, potrebno zadržati i male fondove koji se sprovode u kratkim vremenskim rokovima.
6. Buduća donatorska podrška, makar neki njen deo, treba da bude osmišljena i usmerena na aktivnosti koje stvaraju okvire trajnije komunikacije i saradnje državnih institucija sektora bezbednosti i OCD koje se bave kako reformom sektora bezbednosti, tako i pružanjem usluga (ranjivim i marginalizovanim grupama), ljudskim pravima, transparentnošću i odgovornošću institucija. Potreba za ovim proizilazi iz još uvek nedovoljnog poznavanja i komunikacije između dva sektora, a *ad hoc* saradnja, u formi projektnih događaja, nije dovoljna za formiranje institucionalnih okvira te saradnje. U tu saradnju svakako treba uključiti širi krug OCD.
7. OCD treba da se priključuju i aktivno sudeluju u formi institucionalizovane saradnje sa institucijama države, kao što su grupe Sektorskih organizacija civilnog društva (SEKO). Time će kako steći pravovremene informacije o ključnim procesima unutar državnih institucija i prioritetima u njihovom radu, tako i proširiti opseg svojih mogućnosti za uticaj i javno zastupanje poželjnih politika.
8. Nastaviti rad na mapiranju potreba i kapaciteta OCD, budući da su njihove potrebe i resursi značajno različiti, i shodno tome dizajnirati buduću dona-

torsku pomoć. Osmisliti programe donatorske podrške koji će OCD omogućiti monitoring već iznetih preporuka i praćenje trendova u radu institucija sektora bezbednosti.

9. OCD treba da rade na profesionalizaciji i podizanju svojih resursa, naročito ekspertize u vezi sa radom institucija sektora bezbednosti, i to detaljnijim upoznavanjem sa institucionalnom organizacijom, internim procedurama i pravilima.
10. OCD treba da osmisle program svog delovanja kao aktera sektora bezbednosti koji će sadržati konceptualni i tematski okvir njihovog delovanja, potom program metoda i tehnika rada. Ovo treba da prati i procenu resursa OCD i budućih aktivnosti izgradnje njihovih kapaciteta. Program njihovog rada u oblasti reforme sektora bezbednosti treba da omogući održivost i kontinuitet u bavljenju temama nezavisno od projektnih ciklusa.
11. U radu i saradnji sa institucijama sektora bezbednosti OCD treba da zastupaju i insistiraju na nužnosti institucionalizacije i predvidljivosti te saradnje, kako ona ne bi zavisila od dobre volje i slobodne procene predstavnika institucija. Na taj način bio bi učinjen pomak u profilisanju OCD kao nezavisnog aktera sektora bezbednosti.

Anex I

Projekti koje je Misija OEBS-a u Srbiji podržala u periodu od 2010. do 2015.

1.

- Organizacija:** Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP)
- Projekat:** Izgradnja kapaciteta OCD za njihovo povećano učešće u reformi sektora bezbednosti i podrška stvaranju mreže OCD u Srbiji.
- Trajanje:** 5 meseci (2010/2011)
- Ciljevi:** Osmišljenim trening aktivnostima o reformi sektora bezbednosti pospešiti učešće OCD u tim procesima, kao preduslovu demokratizacije sektora bezbednosti.
- Ostvareni rezultati:** održana 4 interaktivna kursa za predstavnike 61 OCD iz Srbije, uz učešće predstavnika MUP-a i MO, sa temama učešća i nadzora OCD u sprovođenju bezbednosnih politika na nacionalnom i lokalnom nivou.

2.

- Organizacija:** Beogradski fond za političku izuzetnost (BFPE)
- Projekat:** Podizanje svesti o značaju roda kod donosilaca odluka u sektoru bezbednosti
- Trajanje:** 6 meseci (2010/2011)
- Ciljevi:** Unapređenje razumevanja značaja roda u reformi sektora bezbednosti kod srednjeg nivoa donosilaca odluka u sekto-

ru bezbednosti, što će doprineti i kapacitetima institucija za unapređenje bezbednosnih potreba žena i stvoriti podsticajno okruženje za razvoj karijera žena zaposlenih u sektoru.

Ostvareni rezultati: Organizovana 3 seminara za srednji nivo donosilaca odluka u institucijama sektora bezbednosti sa temama rodne ravnopravnosti i rodnih politika, rodnih politika u sektoru bezbednosti i sprovođenja Nacionalnog akcionog plana za primenu UN Rezolucije „Žene, mir i bezbednost”.

3.

Organizacija:

Autonomni ženski centar

Projekat:

Kroz saradnju do sigurnosti – unapređenje kvaliteta usluga OCD i policije namenjenih ženama žrtvama rodno zasnovanog nasilja 7 meseci (2011/2012)

Trajanje:

Ciljevi:

Unaprediti sigurnost žena žrtava rodno zasnovanog nasilja razvojem standardizovanih procedura postupanja policije koje uključuju i saradnju sa specijalizovanim OCD. Konkretno, projekat je predvideo razvoj modela saradnje policije i OCD i razvoj usluga savetovanja i saradnje sa policijom kako bi se žene žrtve nasilja ohrabrile na svedočenja u sudskim postupcima.

Ostvareni rezultati: Identifikovane prednosti i nedostaci saradnje policije i specijalizovanih OCD povodom prevencije i suzbijanja porodičnog nasilja. Ostvarena direktna pomoć i savetovanje ženama žrtvama porodičnog nasilja (900 slučajeva), pripremljena brošura o postupanju policije sa žrtvama porodičnog nasilja (2000 kopija), pripremljen i distribuiran model Plana sigurnosti namenjenog ženama žrtvama porodičnog nasilja (500 kopija) kao i individualni Planovi sigurnosti (za 60 korisnica).

4.

Organizacija:

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP)

Projekat:

Baza podataka o sektoru bezbednosti kao vredno sredstvo informisanog i na činjenicama zasnovanog nadzora nad sektorom 11 meseci (2011/2012)

Trajanje:

Ciljevi:

Omogućiti učešće različitih grupa nedržavnih aktera (druge OCD, mediji, nezavisni istraživači, poslanici, stručne službe Narodne skupštine) u nadzoru nad sektorom bezbednosti tako što će im biti ponuđena jedinstvena i pretraživa baza podataka kao sredstvo za nadzor nad sektorom bezbednosti. Njihovo učešće u nadzoru će dovesti do transparentnijeg i odgovornijeg sektora bezbednosti.

Ostvareni rezultati: Na sajtu www.bezbednost.org postavljena pretraživa baza podataka „Bezbednost na dlanu” o akterima sektora bezbednosti sa ocenom reformskih učinaka prema kriterijumima razvijenim u skladu sa metodologijom Godišnjaka reforme sektora bezbednosti. Dva javna događaja sa različitim ciljnim grupama organizovana sa ciljem promocije baze.

5.

Organizacija: Impuls, Tutin
Projekat: Zajedničko suzbijanje nasilja
Trajanje: 7 meseci (2011/2012)
Ciljevi: Uspostavljanje delotvornog mehanizma borbe protiv porodičnog nasilja na lokalnom nivou putem koordinisanog delovanja službi zaduženih za njegovu prevenciju i suzbijanje.

Ostvareni rezultati: Organizovani specijalizovani treninzi o postupanju u slučajevima rodno zasnovanog i porodičnog nasilja za predstavnike relevantnih lokalnih institucija (Centar za socijalni rad, policija, javno tužilaštvo, škola, lokalna samouprava, zdravstveni centri). Potpisan Protokol o koordinisanom postupanju insitucija u slučajevima porodičnog nasilja.

6.

Organizacija: Centar za istraživanje javnih politika
Projekat: LGBT i reforma sektora bezbednosti: Šta nam slučaj LGBT populacije govori o reformi sektora bezbednosti u Srbiji?
Trajanje: 6 meseci (2011)
Ciljevi: Sprovesti i objaviti istraživanje o nedovoljno istraženoj temi – odnosa LGBT populacije i sektora bezbednosti u Srbiji koje bi poslužilo kao indikator dostugnuća „druge generacije” reforme sektora bezbednosti i ponudilo podatke kao osnov za učešće marginalizovane grupe (LGBT) u tom procesu.

Ostvareni rezultati: Publikacija „LGBT i reforma sektora bezbednosti u Republici Srbiji”, sprovedeni intervjui i fokus grupe, organizovan zatvoren okrugli sto i javno predstavljanje za medije.

7.

Organizacija: Centar za unapređivanje pravnih studija
Projekat: Uspostavljanje pravične ravnoteže između poverljivosti podataka i slobodnog pristupa informacijama
Trajanje: 5 meseci (2012)
Ciljevi: Istražiti i dati preporuke za adekvatnu praktičnu primenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

(2004) i Zakona o tajnosti podataka (2009) u svetlu klasifikacije poverljivih podataka u radu institucija sektora bezbednosti.

Ostvareni rezultati: Zbornik radova „Pristup informacijama od javnog značaja i zaštita tajnih podataka”, organizovana javna rasprava u formi međunarodne konferencije koja je ponudila preporuke i komparativna iskustva.

8.

Organizacija: Medija & reform centar Niš

Projekat: (Ne)bezbednost mladih

Trajanje: 6 meseci (2012)

Ciljevi: Javno zastupanje prepoznavanja problema bezbednosti mladih na lokalnom nivou putem istraživanja o bezbednosti mladih, podizanja kapaciteta omladinskih OCD i razvoja Strategije bezbednosti mladih u Nišu i akcionog plana za njeno sprovođenje.

Ostvareni rezultati: Sprovedeno istraživanje o bezbednosti mladih na uzorku od 415 osoba, spovedene fokus grupe, pripremljen nacrt Strategije bezbednosti mladih koja je kasnije usvojena i postala deo Strategije bezbednosti grada Niša.

9.

Organizacija: Akademija ženskog preduzetništva

Projekat: Žene i njihove karijere u sektoru bezbednosti

Trajanje: 6 meseci (2012)

Ciljevi: Razvoj preporuka za unapređenje položaja žena zaposlenih u sektoru bezbednosti u Srbiji i njihovo osnaživanje za preuzimanje aktivnih uloga, kao i promocija žena zaposlenih u sektoru kao modela za mlade devojke.

Ostvareni rezultati: Publikacija „Žene i njihove karijere u sektoru bezbednosti”, dva empirijska istraživanja sprovedena u Centru za osnovnu policijsku obuku i područnim upravama policije, dva promotivna dokumentarca i organizovan okrugli sto.

10.

Organizacija: Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP)

Projekat: Priručnik o parlamentarnoj kontroli i nadzoru nad sektorom bezbednosti

Trajanje: 4 meseca (2012)

Ciljevi: Obezbediti resurse za izgradnju kapaciteta poslanika Narodne skupštine R. Srbije da vrše efektivnu kontrolu i nadzor nad sektorom bezbednosti tako što će im biti ponuđen Priručnik o parlamentarnoj kontroli i nadzoru nad sektorom sa prime-

rima dobre prakse iz zemalja konsolidovanih demokratija prilagođenih nadležnostima poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Ostvareni rezultati: Objavljen priručnik „Skupštinska kontrola i nadzor sektora bezbednosti Srbije”.

11.

Organizacija: Centar za slobodne izbore i demokratiju (CeSID)
Projekat: Uključivanje OCD u bezbednosne politike na lokalnom nivou u Kragujevcu

Trajanje: 7 meseci (2013/2014)

Ciljevi: Sprovesti istraživanje o kapacitetima lokalnih OCD u Kragujevcu, organizovati treninge o metodama i tehnikama prikupljanja podataka kako bi se podigli kapaciteti lokalnih OCD da budu aktivan partner u kreiranju i nadzoru nad bezbednosnim politikama na lokalnom nivou.

Ostvareni rezultati: Organizovano 5 treninga za lokalne OCD u Kragujevcu kojima su ponuđeni sadržaji o prikupljanju i analizi podataka, o privatnim bezbednosnim kompanijama i korupciji u policiji.

12.

Organizacija: Centar za unapređivanje pravnih studija
Projekat: Sprovođenje zakonodavstva u vezi sa tajnošću podataka u Srbiji – 10 slabih tačaka

Trajanje: 10 meseci (2013/2014)

Ciljevi: Uraditi analizu slučajeva praktičnih poteškoća u primeni Zakona o tajnosti podataka (2009) u radu Ministarstva pravde, MUP-a, MO, Odbora za bezbednost Narodne Skupštine, identifikovati 10 ključnih problema u njegovoj primeni i predložiti preporuke za njihovo prevazilaženje.

Ostvareni rezultati: Publikacija „Primena Zakona o tajnosti podataka – 10 najznačajnijih prepreka”, organizovana konferencija.

13.

Organizacija: Autonomni ženski centar
Projekat: Koliko bezbedna mogu biti? – Mobilna aplikacija za unapređenje bezbednosti mladih devojaka i žena u zajednici

Trajanje: 6 meseci (2014/2015)

Ciljevi: Razvojem mobilne aplikacije Bezbedna unaprediti bezbednost devojaka i žena u privatnom i javnom prostoru i unapređenje pristupa usluga namenjenih devojka i ženama žrtvama nasilja

Ostvareni rezultati: Testirana mobilna aplikacija Bezbedna i priređena brošura „Koliko sam bezbedna? Bezbednosne preporuke za žene i devojke”, koja je distribuirana u 11 gradova i opština.

14.

Organizacija: Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP)
Projekat: Ka efektivnom upravljanju privatnim sektorom u Srbiji
Trajanje: 5 meseci (2014)
Ciljevi: Doprineti demokratskom nadzoru nad privatnim sektorom bezbednosti u Srbiji tako što će biti mapirani ključni problemi u vezi sa radom i nadzorom nad tim sektorom, a ti podaci će biti ponuđeni ključnim akterima koji vrše nadzor nad radom privatnih bezbednosnih kompanija (same kompanije, MUP, Odbor za bezbednost Narodne skupštine, OCD, mediji) čija će međusobna koordinacija takođe biti pospešena.

Ostvareni rezultati: formirana baza podataka sa podacima o 300 privatnih bezbednosnih kompanija, objavljena 4 kratka predloga praktične politike i studija „Novi – stari izazovi privatnog sektora bezbednosti u Srbiji”.

15.

Organizacija: Millennium, Kragujevac
Projekat: Sistemska podrška „deci ulice” u regionu Šumadije
Trajanje: 7 meseci (2014/2015)
Ciljevi: Unaprediti bezbednost mladih u regionu Šumadije i promovirati koncept ljudske bezbednosti tako što će biti identifikovani rizici i predložena sistemska rešenja za probleme „dece ulice”

Ostvareni rezultati: terensko istraživanje i predlog praktične politike „Deca ulice”

16.

Organizacija: Srpsko društvo za vanredne situacije, Paraćin
Projekat: Sigurnost za sve
Trajanje: 5 meseci (2014)
Ciljevi: Obučiti učenike osnovnih i srednjih škola, kao i njihove učitelje i nastavnike, o ponašanju u slučajevima vanrednih situacija, razviti svest o značaju odgovarajućeg ponašanja u takvim situacijama i obučiti ih odgovarajućim veštinama.

Ostvareni rezultati: Organizovani treninzi o ponašanju u slučajevima vanrednih situacija i organizovane nadzirane simulacije požara za učenike osnovnih i srednjih škola.

17.

- Organizacija:** Ženski istraživački centar za edukaciju i komunikaciju
Projekat: Ka rodno osetljivoj Strategiji bezbednosti grada Niša
Trajanje: 6 meseci (2014)
Ciljevi: Sprovesti nezavisno istraživanje o bezbednosnim percepcijama muškaraca i žena u Nišu, informisati relevantne lokalne institucije o nužnosti uvažavanja rodne dimenzije prilikom formiranja lokalnih bezbednosnih politika i javno zastupati usvajanje nove, rodno osetljive Strategije bezbednosti grada Niša.
- Ostvareni rezultati:** Sprovedeno istraživanje na uzorku od 512 građana i građanki Niša, fokus grupe i javni događaji sa predstavnicima lokalnih institucija, objavljeni rezultati istraživanja „Ka rodno osetljivoj Strategiji bezbednosti grada Niša”.

18.

- Organizacija:** Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP)
Projekat: Podizanje kapaciteta OCD da se bave problemima roda i bezbednosti
Trajanje: 9 meseci (2014)
Ciljevi: Unapređenje znanja i razumevanja OCD o povezanosti problema roda i bezbednosti i njihovog mogućeg doprinosa povećanju rodne ravnopravnosti u kreiranju i sprovođenju bezbednosnih politika u Srbiji, kao i razvoj njihovih veština da podnose kvalitetne predloge projekata na temu roda i bezbednosti na lokalnom nivou.
- Ostvareni rezultati:** Organizovana dva trening kursa za 15 izabranih OCD, uz učešće predstavnika MUP-a i MO. Organizovano studijsko putovanje u Švedsku, na temu rodne ravnopravnosti u sektoru bezbednosti i obezbeđeno mentorstvo u pisanju predloga projekata.

19.

- Organizacija:** Centar za istraživanje javnih politika
Projekat: Ranjive grupe i reforma sektora bezbednosti: Romkinje i Romi i sektor bezbednosti u Srbiji
Trajanje: 10 meseci (2013/2014)
Ciljevi: Sprovesti istraživanje o neistraženom problemu percepcije bezbednosti romske populacije u Srbiji koje će ponuditi indikator postignuća „druge generacije” reformi sektora bezbednosti u Srbiji i osnažiti učešće marginalizovanih ranjivih grupa u nadzoru nad sektorom bezbednosti.
- Ostvareni rezultati:** Sprovedeno terensko istraživanje u 6 gradova i opština, organizovan zatvoren okrugli sto sa predstavnicima institucija i

predstavnicima romske zajednice, 3 javne prezentacije u Beogradu, Kragujevcu i Nišu, objavljena publikacija „Romkinje i Romi i reforma sektora bezbednosti u R. Srbiji”.

20.

Organizacija:	Stalna konferencija gradova i opština
Projekat:	Podizanje kapaciteta lokalnih aktera na temu roda i bezbednosti
Trajanje:	5 meseci (2014)
Ciljevi:	Unapređenje rodne ravnopravnosti i povećanje poštovanja međunarodnih i domaćih pravnih normi na temu rodne ravnopravnosti, zabrane seksualnog uznemiravanja i rodno zasnovanog nasilja organizovanjem treninga za lokalne savete za bezbednost i lokalne savete za rodnu ravnopravnost.
Ostvareni rezultati:	Organizovano 6 treninga za predstavnike lokalnih saveta za bezbednost, lokalnih saveta za rodnu ravnopravnost i drugih lokalnih institucija (61 učesnik/ca iz 11 opština) na temu osnova koncepta roda i bezbednosti, rodno zasnovane analize, planiranja i evaluacije.

21.

Organizacija:	Impuls, Tutin
Projekat:	Zajedno protiv nasilja
Trajanje:	4 meseca (2015.)
Ciljevi:	Uspostavljanje održive prakse preventivnog i partnerskog rada na zaštiti žena i dece od porodičnog nasilja u opštini Tutin putem izgradnje profesionalnih kapaciteta u relevantnim institucijama i poboljšanja njihove međusektorske saradnje.
Ostvareni rezultati:	Organizovana 4 specijalizovana treninga za zaposlene u policiji, centru za socijalni rad i zdravstvene radnike o problemima i koordinisanom postupanju u slučajevima porodičnog nasilja i međusektorski evaluacioni sastanak.

22.

Organizacija:	Medija & reform centar Niš
Projekat:	Mladi i bezbednosna kultura
Trajanje:	4 meseca (2015)
Ciljevi:	Pospešiti saradnju lokalnih vlasti i OCD u Nišu povodom Radne grupe za sprovođenje Akcionog plana Strategije bezbednosti mladih u Nišu putem mapiranja grupa koje se bave bezbednošću mladih, organizovanjem javnih diskusija i nadzorom nad primenom Akcionog plana.

Ostvareni rezultati: Mapirane su potrebe OCD koje se bave problemima mladih i omladinskim aktivizmom i organizovane su javne diskusije o mogućnostima njihove aktivnije participacije u sprovođenju Strategije bezbednosti mladih u Nišu.

23.

Organizacija: Udruženje žena Peščanik, Kruševac
Projekat: Sigurne žene – sigurna zajednica
Trajanje: 4 meseca (2015)
Ciljevi: Podrška razvoju rodno osetljivih politika na lokalnom nivou u centralnoj Srbiji i osnaživanje kapaciteta ženskih OCD i aktivistkinja za ženska prava u centralnoj Srbiji za uticaj na politike na lokalnom nivou

Ostvareni rezultati: Potpisana Evropska povelja o ravnopravnosti žena i muškaraca (1 opština), uspostavljeno telo za rodnu ravnopravnost (1 opština), razvoj mreže ženskih organizacija i aktivistkinja, organizovana 3 treninga za predstavnike lokalnih vlasti o rodno osetljivim lokalnim politikama.

24.

Organizacija: Centar za evroatlantske studije
Projekat: Usvajanje Zakona o bezbednosnim proverama – ka većoj konzistentnosti sa Ustavom
Trajanje: 4 meseca (2015)
Ciljevi: Istražiti dobre prakse i komparativna iskustva u vezi sa bezbednosnim proverama kako bi se ponudio materijal za ekspertsku debatu o nužnosti regulisanja tog procesa u Srbiji.

Ostvareni rezultati: Analiza „Bezbednosne provere u Srbiji”, organizovan okrugli sto kojim je podstaknuta javna debata, uz komparativna iskustva i preporuke.

25.

Organizacija: Diplo Centar
Projekat: Ka nacionalnom okviru za sajber bezbednost u Srbiji – izgradnja višepartnerske platforme
Trajanje: 5 meseci (2015)
Ciljevi: Uspostavljanje okvira za nacionalnu platformu o sajber bezbednosti zasnovanog na saradnji državnih institucija, korporativnog sektora, akademskih institucija i OCD, i razvoj ekspertize u državnim institucijama kako bi koordinisano odgovorili na pretnje u vezi sa sajber bezbednošću.

Ostvareni rezultati: Organizovana ekspertska diskusija koja je okupila predstavnike državnih institucija, korporacija i OCD kako bi postavili okvire strateškog pristupa sajber bezbednosti u Srbiji. Objavljena brošura „Ka nacionalnom okviru za sajber bezbednost u Srbiji – izgradnja višepartnerske platforme”.

26.

Organizacija: Fenomena, Kraljevo
Projekat: Unapređenje saradnje OCD i institucija u slučajevima porodičnog nasilja
Trajanje: 4 meseca (2015)
Ciljevi: Javno zastupanje bezbednosti i konzistentnog pristupa žrtvama rodno zasnovanog nasilja u postupanju nadležnih institucija. Dugoročan cilj je povećanje broja osuđujućih presuda i zaštitnih mera koje izriče sud.

Ostvareni rezultati: Organizovan trening o multi-sektorskom pristupu problemu porodičnog nasilja i postupanju prema Protokolu o saradnji u prevenciji porodičnog nasilja (2008.). Pripremljen predlog *check liste* o prikupljanju dokumentacije i dokaza.

27.

Organizacija: Centar za istraživanje javnih politika
Projekat: Problemi bezbednosti mladih na lokalnom nivou i demokratska kontrola sektora bezbednosti
Trajanje: 4 meseca (2015)
Ciljevi: Doprineti unapređenju saradnje između državnih institucija i OCD u utvrđivanju ključnih problema ljudske bezbednosti mladih na lokalnom nivou, i to sprovedenim istraživanjem o problemima ljudske bezbednosti mladih u različitim lokalnim sredinama u Srbiji i njihovim potencijalom da učestvuju u demokratskom nadzoru nad sektorom.

Ostvareni rezultati: Sprovedeno terensko istraživanje o percepcijama ljudske bezbednosti mladih u Zrenjaninu, Čačku i Požarevcu i pripremljeni *policy briefs* na osnovu dobijenih podataka. Organizovane 3 radionice i 3 okrugla stola u ovim gradovima sa učešćem lokalnih aktera sektora bezbednosti i poslanika Narodne skupštine.

28.

Organizacija:

Timočki omladinski centar

Projekat:

Bezbednost mladih u Zaječaru

Trajanje:

5 meseci (2015)

Ciljevi:

Razviti partnerstvo lokalnih vlasti i policije sa OCD u radu na podizanju svesti o značaju bezbednosti mladih u lokalnoj zajednici. Ovo će biti postignuto sprovedenim istraživanjem o bezbednosti mladih u Zaječaru, izgradnjom kapaciteta medijskih kuća i javnim zastupanjem usvajanja Strategije bezbednosti mladih i akcionog plana za njeno sprovođenje u Zaječaru.

Ostvareni rezultati:

Sprovedeno istraživanje o bezbednosti mladih na lokalnom nivou na uzorku od 339 mladih u Zaječaru. Pripremljen nacrt Strategije bezbednosti mladih u Zaječaru.

